

Bijlage 1 bij besluit DRZ/09/325/BB/SM, d.d. 13-01-2009

DRIE WINDTURBINES IN DE EMMAPOLDER

INHOUDELIJKE OVERWEGINGEN

De aanvraag

De aanvraag betreft de oprichting en het in gebruik hebben van een deel van een windturbinepark bestaande uit drie windturbines in de Emmapolder, aan de rand van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. Er wordt verzocht om een vergunning op basis van de Nb-wet 1998 voor onbepaalde tijd.

Belang

Het belang van de aanvrager ligt in het helpen realiseren van de doelstelling die de provincie Groningen in het kader van de Bestuursovereenkomst Landelijke Ontwikkeling Windenergie heeft gekregen met betrekking tot de realisatie van windvermogen. Deze doelstelling is minimaal 165 MW opgesteld vermogen in de provincie Groningen in 2010.

Huidige situatie

Op 30 maart 2007 heb ik vergunning verleend (kenmerk DRZ/07/1274/MO/SM) voor het slopen van het oude windturbinepark in de Eemshaven en de oprichting en het in gebruik hebben van een deel van een nieuw windturbinepark bestaande uit 35 windturbines in de Eemshaven en 17 windturbines in de naastgelegen Emmapolder, aan de rand van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. Het totale geplande Windpark Eemshaven bestaat uit 88 windturbines (à 3 MW) met een totaal opgesteld vermogen van 264 MW in de Eemshaven en de Emmapolder. Het deel van het park dat gelegen is in de Emmapolder zal maximaal 20 windturbines omvatten. In totaal vijf zelfstandig opererende partijen hebben het voornemen om de hiervoor genoemde 88 nieuwe windturbines te realiseren: Windpark Westereems BV, Electrabel Nederland Beheermaatschappij BV, Vereniging van Opstallocatiehouders Binnengebied Eemshaven, Bakker Bierum en Stichting Windpark Emmapolder. De afmetingen van de nieuwe windturbines zullen binnen de volgende bandbreedtes blijven:

- Masthoogte 80 – 105 meter
- Rotordiameter 82 – 90 meter

De voorliggende aanvraag betreft het realiseren van 3 van de 20 turbines in de Emmapolder. Deze 3 windturbines zullen worden geplaatst in de tweede rij, gerekend vanaf de kust, aan de meest westelijke kant.

Wettelijk kader

Voor een overzicht van de onder de relevante aanwijzings- en aanmeldingsbesluiten beschermde natuurwaarden verwijs ik naar de passages dienaangaande in de bijgevoegde passende beoordeling alsmede naar de hieromtrent omgenomen informatie op www.minlnv.nl

Beschermde natuurmonumenten

Artikel 60, lid 1 en lid 2, van de Nb-wet '98 bepaalt dat besluiten welke genomen zijn op basis van de Nb-wet '67 (waaronder o.a. het besluit tot aanwijzing van de natuurmonumenten 'Waddenzee-I', 'Waddenzee II' en 'Kwelders langs de noordkust van Groningen' en 'Dollard') gelden als besluiten welke genomen zijn op basis van artikel 10 van de Nb-wet '98 (besluiten ter aanwijzing van beschermde natuurmonumenten).

Artikel 10, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat de minister van LNV bij besluit een natuurmonument kan aanwijzen als beschermd natuurmonument.

Artikel 10a, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat de minister van LNV gebieden aanwijst ter uitvoering van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Lid 3 van dit artikel stelt dat de instandhoudingsdoelstelling van deze gebieden mede betrekking kan hebben op doelstellingen ten aanzien van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied, anders dan vereist ingevolge de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Artikel V, lid 1, van de Wet van 20 januari 2005 tot wijziging van de Nb-wet 1998 in verband met Europeesrechtelijke verplichtingen bepaalt dat de besluiten van de minister van LNV houdende de aanwijzing van gebieden ter uitvoering van de Vogelrichtlijn gelden als besluiten bedoeld in artikel 10a van de Nb-wet 1998. Een besluit houdende de aanwijzing van een natuurmonument als bedoeld in artikel 10 van de Nb-wet 1998 vervalt volgens artikel V, lid 2 met ingang van het tijdstip waarop de wijzigingswet in werking treedt in de gevallen waarin dat beschermd natuurmonument geheel of gedeeltelijk deel uitmaakt van een gebied als bedoeld in artikel V, lid 1. Artikel 15a, lid 3, van de Nb-wet 1998, is van overeenkomstige toepassing, dus heeft de instandhoudingsdoelstelling van het Vogelrichtlijngebied mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het vervallen aanwijzingsbesluit.

Natura 2000-gebieden

Artikel 19d, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat het verboden is zonder vergunning, of in strijd met aan een dergelijke vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, projecten of andere handelingen te realiseren c.q. te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19e, sub a en sub b, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat GS c.q. de minister van LNV bij het verlenen van een vergunning op basis van artikel 19d, lid 1, van de Nb-wet 1998 rekening houden met:

- de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling kan hebben voor een op grond van artikel 10a, lid 1, van de Nb-wet 1998 aangewezen gebied of het gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, lid 3, van de Nb-wet 1998 en
- met een op grond van artikel 19a of artikel 19b, van de Nb-wet 1998, vastgesteld beheersplan.

Uit artikel 19f, lid 1, van de Nb-wet 1998 volgt dat voor nieuwe projecten of andere handelingen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Vogel- en/of Habitatrictlijngebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, de initiatiefnemer een passende beoordeling opstelt.

Conform artikel 19g, lid 1, van de Nb-wet 1998 kan een vergunning slechts worden verleend indien het bevoegd gezag uit de passende beoordeling zich ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied c.q. de desbetreffende gebieden niet aangetast zullen worden.

Lid 2 bepaalt dat, in afwijking van het eerste lid, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project of handeling gedeputeerde staten ten aanzien van aangewezen gebieden, bedoeld in artikel 10a, eerste lid, en gebieden waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, waar geen prioritair type natuurlijke habitat of prioritaire soort voorkomt, een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, voor het realiseren of verrichten van het desbetreffende project of de desbetreffende handeling, slechts verleend kan worden om dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard.

Artikel 19h, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat, indien een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, om dwingende redenen van groot openbaar belang wordt verleend voor het realiseren of verrichten van projecten of handelingen, waarvan niet met zekerheid vaststaat dat die projecten of handelingen de natuurlijke kenmerken van het op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied of een gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, niet aantasten, gedeputeerde staten aan die vergunning in ieder geval een voorschrift verbinden inhoudende de verplichting compenserende maatregelen te treffen.

Vergunningplicht

De Waddenzee is een gebied dat krachtens de richtlijn inzake het behoud van de Vogelstand (79/409/EEG) door de staatssecretaris van Landbouw is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Het gebied is voorts bij de Europese Commissie aangemeld als Natura 2000-gebied. Op 19 mei 2003 heeft Nederland de Europese Commissie een lijst van 141 van deze Habitatrichtlijngebieden aangeboden. Op 8 december 2004 heeft de Europese Commissie bekend gemaakt dat zij deze lijst heeft vastgesteld.

Ik stel vast dat de oprichting en het in gebruik hebben van drie windturbines in potentie de natuurlijke kenmerken en waarden van de beschermde gebieden Waddenzee, Kwelders langs de noordkust van Groningen en Dollard zouden kunnen aantasten. Daarnaast is in potentie aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Waddenzee mogelijk.

Derhalve ben ik van mening dat de oprichting en het in gebruik hebben van drie windturbines als vergunningplichtig onder de Nb-wet 1998 moet worden aangemerkt.

Beleid

Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: de Handreiking)

In de Handreiking wordt het volgende gesteld:

“Als (een deel van) een bestaand beschermd natuurmonument en een Natura 2000-gebied samenvallen, gaan de bestaande, voor het natuurmonument geldende doelstellingen over de bescherming van natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied over naar het nieuwe Natura 2000-gebied. De status van beschermd natuurmonument komt te vervallen voor het gedeelte van het beschermd natuurmonument dat deel uitmaakt van een Natura 2000-gebied. Wanneer dat gebeurt heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat gedeelte van het Natura 2000-gebied mede betrekking op de doelstellingen voor het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied, zoals bepaald in het vervallen besluit van het beschermde natuurmonument (artikel 15a, lid 3, Nb-wet 1998).”

In dat verband kan opgemerkt worden dat het Natura 2000-gebied ‘Waddenzee’ de gehele voormalige staatsnatuurmonumenten ‘Waddenzee-I, II’, ‘Kwelders langs de noordkust van Groningen’ en ‘Dollard’ omvat. Omwille van inzicht in de wezenlijke kenmerken en waarden waarvoor deze natuurmonumenten zijn aangewezen (deze waarden maken immers sinds de inwerkingtreding van de Nb-wet ‘98 deel uit van het Natura 2000-gebied ‘Waddenzee’) worden deze inhoudelijk meegenomen in de passende beoordeling.

Derde nota PKB Waddenzee (2007)

De vigerende PKB Waddenzee is de Derde Nota Waddenzee (2007). In deze nota is – voorzover relevant in relatie tot de onderhavige vergunningverlening – onder meer het volgende overwogen.

“De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Om dit te bereiken is het beleid gericht op de duurzame bescherming en/of een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van (...) en tevens o.a. op behoud van:

- *de landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid inclusief duisternis.*

(...)

Plannen, projecten of handelingen zijn op grond van deze pkb mogelijk, mits zij passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee en de toets van het afwegingskader, zoals vastgelegd in deze pkb, kunnen doorstaan.

(...)

Er mogen in de Waddenzee geen windturbines worden geplaatst. De toelaatbaarheid van plaatsing van windturbines in de nabijheid van het pkb-gebied zal van geval tot geval worden beoordeeld door toepassing van de criteria zoals opgenomen in het nationaal ruimtelijk beleid en het afwegingskader zoals aangegeven in deze pkb.

(...)

De op grond van deze pkb te beschermen en te behouden waarden en kenmerken vloeien direct voort uit de hoofddoelstelling van deze pkb. Deels betreft het waarden en kenmerken die Nederland op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en Faunawet moet beschermen en behouden. Deels betreft het waarden en kenmerken die het kabinet van dermate groot belang acht dat deze eveneens beschermd en behouden dienen te blijven.

Als algemene kwalitatieve instandhoudingsdoelstelling, voortvloeiend uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, is vooruitlopend op definitieve vaststelling daarvan een voorlopige instandhoudingsdoelstelling geformuleerd. (...) Deze in algemene termen en in kwalitatieve bewoordingen geformuleerde instandhoudingsdoelstelling heeft, meer specifiek, betrekking op het in gunstige staat houden van de ecologische vereisten van de (...) genoemde kwalificerende soorten en habitats.

Bij besluitvorming over concrete projecten en activiteiten na totstandkoming of aanvulling van de aanwijzingsbesluiten ingevolge artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998, moet bij de beoordeling van die projecten en activiteiten uitgegaan worden van de definitieve instandhoudingsdoelstellingen.

Onder de te beschermen en te behouden waarden en kenmerken worden in deze pkb verstaan:
(...)

- *biologische processen, waaronder de migratiemogelijkheden van dieren;*
- *gebiedspecifieke planten- en diersoorten;*
- *fourageer-, broed- en rustgebieden van vogels, de werp-, rust- en zooggebieden van zeezoogdieren (...);*
- *landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid inclusief duisternis;*

(...)

Plannen, projecten en handelingen zijn mogelijk mits zij passen binnen de gestelde beleidskaders en doelstellingen voor de Waddenzee, zoals vastgesteld in deze pkb. Voor zover wettelijke regelingen zich er niet tegen verzetten moet met alle (...) genoemde waarden en kenmerken in de afweging van plannen, en projecten en handelingen door het bevoegd gezag rekening gehouden worden. Dit afwegingskader laat onverlet dat ook aan eventuele andere wettelijke eisen moet worden voldaan.

(...)

Plannen, projecten en handelingen dienen de afwegingskaders van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn te doorlopen. Deze zijn nationaal geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en Faunawet.

Voor de bescherming van de natuurlijke waarden en kenmerken van de Waddenzee is het afwegingskader van toepassing zoals vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.

(...)

Voor zover wettelijke regelingen zich er niet tegen verzetten, zal door het bevoegd gezag een zelfde afweging als bij de natuurwaarden moeten worden gemaakt ten aanzien van de (...) genoemde landschappelijke kwaliteiten.

(...)

Het realiseren van de doelstellingen voor de Waddenzee is, met name gezien de ecologische relaties, mede afhankelijk van de ontwikkelingsmogelijkheden die aan de natuur en andere functies geboden (kunnen) worden buiten het pkb-gebied.

(...)

Plannen, projecten of handelingen buiten het pkb-gebied, waarvan op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat zij afzonderlijk of in combinatie met andere plannen, projecten of handelingen significante gevolgen hebben voor de, op grond van deze pkb, te beschermen en te behouden waarden en kenmerken van de Waddenzee, dienen aan de hoofddoelstelling van deze pkb te worden getoetst. (...) Bij beleidsvorming voor de met de Waddenzee in verbinding staande watersystemen, zoals bijvoorbeeld de Noordzee, het Rijn- en Eemsstroomgebied, vormt deze pkb een belangrijk gegeven. Deze externe werking zal vooral relevant zijn voor nieuwe en voor uitbreiding of wijziging van bestaande plannen, projecten of handelingen:

(...)

- *aantasting van de kenmerkende open horizon door voorgenomen vestiging van windturbines en hoge permanente bouwwerken in de nabijheid van de Waddenzee"*

Nota Ruimte (2006)

“In zijn algemeenheid is het ruimtelijk beleid voor de VHR-, NB-wet- en EHS- gebieden gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied. De bescherming van de wezenlijke kenmerken en waarden vindt plaats door toepassing van een specifiek afwegingskader, het zogenoemde “nee, tenzij”-regime.

(...)

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.”

Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzee

In het Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied staat dat plaatsing van windturbines in de Waddenzee uitgesloten wordt en dat plaatsing daarbuiten onder voorwaarden mogelijk is:

“Een windmolenpark op deze schaal, maar ook een enkele windmolen in de Waddenzee, is echter niet te verenigen met de doelstelling om er het landschappelijk open karakter te bewaren.

De invloed van (een) windmolen(s) op het aangrenzende vasteland is van een andere orde dan in de Waddenzee zelf. Afhankelijk van de plaats, in een meer of minder open omgeving, niet of wel nabij andere hoog opgaande bouwwerken, varieert het effect van windmolens op de landschapsbeleving van verstorend tot misschien zelfs versterkend. Hoewel er op het vasteland sprake is van locaties buiten het plangebied is er tot op een zekere afstand een directe relatie met het landschapsbeeld van het Waddengebied.

Dat brengt ons tot het beleidsstandpunt dat de plaatsing van windturbines in het plangebied niet toelaatbaar is.

Daarnaast geldt dat binnen een zone van twee kilometer tot de plangrens, dus op het vasteland en eilanden, windmolens alleen geplaatst kunnen worden wanneer dit aanvaardbaar is vanuit ornithologische overwegingen. Bij grootschalige opwekking van windenergie door middel van lijnen of clusters met een totaal vermogen van meer dan 1 MW dienen de windmolens bij voorkeur te worden gegroepeerd in de nabijheid van het landschapsbeeld bepalende elementen. [...] Voor de provincie Groningen kunnen bedoelde parken worden opgericht op locaties nabij de Eemshaven en Delfzijl [...].”

Provinciaal Omgevingsplan Groningen (POP2)

Het POP2 van de provincie Groningen wijst onder andere de Eemshaven aan als gebied waar windenergie ontwikkeld kan worden en vermeldt enkele aandachtspunten m.b.t. de landschappelijke inpassing van windparken:

“We zien opwekking van windenergie als een industriële activiteit die thuis hoort op industrieterreinen. We willen daarom kijken naar schaalvergroting of uitbreiding van de bestaande regionale windparken in Delfzijl, Eemshaven en Lauwersoog. (...) Om een goede ruimtelijke invulling van deze windmolenparken te krijgen dient aandacht te worden geschonken aan:

- *benutting van de bestaande mogelijkheden inclusief eventuele vervanging van bestaande windmolenparken;*
- *de invloed van het Waddengebied;*
- *de Vogelrichtlijn;*
- *het Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied;*
- *belangen van landbouw en natuur en landschap.*

Binnen regionale windparken is de ashoogte van windturbines niet aan een maximum gebonden. Bij de invulling van deze parken vragen wij aandacht te schenken aan veiligheid, geluid, lichthinder, telecommunicatie, draairichting, kleurstelling en aantal wieken.”

PASSENDE BEOORDELING

Uit artikel 19f, lid 1, van de Nb-wet 1998 volgt dat voor nieuwe projecten of andere handelingen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen

kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, de initiatiefnemer een passende beoordeling opstelt.

Artikel 19g, lid 1, van de Nb-wet 1998 stelt dat een vergunning slechts verleend kan worden indien het bevoegd gezag zich er uit de passende beoordeling van verzekerd heeft dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied niet zal worden aangetast.

Mogelijk significante gevolgen

Het Europese Hof van Justitie heeft in zijn uitspraak van 7 september 2004 aangegeven dat een passende beoordeling slechts dan achterwege kan worden gelaten indien op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat uitvoering van de werkzaamheden afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor dat gebied.

Naar mijn mening zijn dergelijke gevolgen, naar de aard van de aangevraagde activiteit, niet op voorhand, op basis van objectieve gegevens, uit te sluiten. Derhalve concludeer ik dat een passende beoordeling conform artikel 19f van de Nb-wet 1998 vereist is.

Een passende beoordeling houdt in dat op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zaken, alle aspecten van een plan of project die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen geïnventariseerd moeten worden.

OVERWEGINGEN

Geen beheer, nieuw project

De voorgenomen activiteiten hebben geen direct verband met en zijn niet nodig voor het beheer van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. De activiteiten zijn voorts nog niet eerder in exact dezelfde vorm beoordeeld in het kader van de Nb-wet 1998.

Passende beoordeling

Zoals reeds hierboven vermeld is een passende beoordeling van de oprichting en het gebruik van het nieuwe windpark, waarvan de aangevraagde 3 windturbines deel uitmaken, nodig om vast te stellen of er significante negatieve effecten op de natuurwaarden van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee' zullen optreden.

Ten behoeve van het totale windpark van 88 windturbines is een passende beoordeling opgesteld, getiteld 'Windpark Eemshaven. Effectenstudie in het kader van de Natuurbeschermingswet'. Deze beoordeling is opgesteld door de heer B.J.H. Koolstra van Alterra te Wageningen. Deze passende beoordeling heeft derhalve inhoudelijk ook betrekking op de drie nu aangevraagde turbines. De bij onderhavige aanvraag gevoegde passende beoordeling "Passende Beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet in verband met de bouw van drie windturbines Emmapolder", opgesteld door Buro Bakker bevat de aanvullingen en actualisatie van de eerder uitgevoerde passende beoordeling voor het windpark Eemshaven als geheel.

Looptijd vergunning

U heeft een vergunning voor onbepaalde tijd aangevraagd. In verband met de ontwikkelingen in de Eemshaven en de daarmee mogelijk gepaard gaande wijziging van effecten op het Natura 2000-gebied 'Waddenzee' ben ik van oordeel dat de tijdsperiode waarbinnen de turbines worden opgericht, gelimiteerd dient te worden. Dit om te voorkomen dat de passende beoordeling niet meer representatief zou zijn voor de situatie ter plekke.

Voor het gebruik van de windturbines in de Emmapolder wordt wél vergunning voor onbepaalde tijd verleend.

Hieronder volgt mijn beoordeling van de aangeleverde passende beoordeling, de toetsing van de activiteit aan beleid en de conclusies.

ECOLOGIE

Selectie

De windturbines worden buiten het beschermde gebied Waddenzee geplaatst; de effecten betreffen daarom gevallen van externe werking. Effecten op habitattypen kunnen worden uitgesloten omdat de windturbines buiten het beschermde gebied geplaatst zullen worden en deze geen fysieke invloed uitoefenen op het beschermde gebied. Effecten van het gebruik van het windpark op habitatsoorten kunnen worden uitgesloten voor de habitatsoorten zeeprik, rivierprik en fint, omdat deze onder water niets zullen merken van het windturbinepark. Wel is het volgens de bij de aanvraag gevoegde passende beoordeling mogelijk dat, vanwege de heiwerkzaamheden, sprake kan zijn van verstoring voor de habitatsoort fint. Deze verstoring kan optreden gedurende de trekperiode die van april tot en met juni plaatsvindt. De habitatsoort grijze zeehond komt slechts incidenteel voor in deze omgeving. Voor zover er sprake kan zijn van verstoring van de grijze zeehond wordt dit mede beoordeeld bij de te verwachten effecten van de gewone zeehond.

Naar de aard van de aangevraagde activiteit zullen eventuele negatieve effecten zich beperken tot de volgende kenmerken en waarden:

- gewone zeehond;
- vogels;
- landschappelijke schoonheid en natuurschoon;
- rust.

De laatste twee kenmerken zijn kenmerken van het voormalig natuurmonument 'Waddenzee-II'.

Effectenanalyse en significantiebeoordeling

In de aangeleverde passende beoordeling worden de hiernavolgende, samengevatte, stellingnames gepresenteerd (en onderbouwd).

Effecten op de fint

De bouw van de windmolens zal gepaard gaan met, kortdurende, heiwerkzaamheden. Dit kan leiden tot geluidsverstoring voor de fint indien er geheid wordt tijdens de trekperiode (april tot en met juni). In de passende beoordeling wordt gesteld dat in deze maanden niet geheid zal worden ten behoeve van de bouw van de drie windturbines.

Conclusie: Door het beperken van de heiperiode buiten de maanden april tot en met juni zal er geen verstoring kunnen optreden voor de habitatsoort fint. Ik verbind aan deze vergunning een voorschrift waarin de periode van het heien niet mag plaatsvinden gedurende de trekperiode van de fint.

Effecten op de gewone zeehond

Verstoring van rustende gewone zeehonden

Een mogelijk effect van de oprichting van het nieuwe windpark is verstoring van zeehonden. Zo nu en dan worden rustende zeehonden waargenomen op het Uithuizer Wad respectievelijk Hond en Paap, zandplaten ten westen en ten oosten van de Eemshaven. Deze zandplaten liggen echter zodanig ver verwijderd van de Eemshaven (> 5 km) en bovendien ver buiten de maximale 40 dB(A) nachtcontour, dat verstoring van de daar aanwezige zeehonden uitgesloten is. Tijdens de bouw van de windturbines zal er kortdurend geheid worden. De heiwerkzaamheden zullen niet plaatsvinden tijdens de zoog- en verharingsperiode van de Gewone zeehond, te weten de periode van mei tot en met augustus, noch tijdens de periode waarin zwangere vrouwtjes de platen veelvuldig bezoeken (februari, maart). Omdat het heien niet plaatsvindt in de gevoelige periodes en de heiverteactiviteit kort van duur is zullen de versturende effecten op de Gewone zeehond beperkt zijn. De Grijze zeehond maakt weinig gebruik van de ligplaatsen in de oostelijke Waddenzee. Ook voor deze soort zullen daarom versturende effecten van het heien beperkt zijn. De versturende effecten zullen geen negatieve effecten hebben op de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen

Conclusie: Er zal geen sprake zijn van negatieve effecten van de voorgenomen activiteit op rustende gewone zeehonden. Gedurende de bouwwerkzaamheden kan verstoring plaatsvinden indien het heien gebeurt tijdens de zoog- en verharingsperiode van de gewone zeehond. Door het

verbinden van een hiertoe beperkend voorschrift zal worden voorkomen dat deze verstoring kan optreden.

Effecten op vogels

In de Effectenstudie voor de bouw van de 35 windturbines in de Eemshaven en 17 windturbines in de naastgelegen Emmapolder (Koolstra, 2006) zijn de effecten van het gehele windpark op vogels uitvoerig behandeld. De uitkomst van deze analyse was dat er geen sprake is van significante effecten op vogels, noch wat betreft verstoring van vogels aan de grond (broed-, rust-, foerageergebieden) noch wat betreft aanvaringsrisico's of barrièrewerking. Wat betreft de mogelijke effecten van windmolens op vogels zijn er geen nieuwe inzichten in de literatuur. De toetsing zoals uitgevoerd in de Effectenstudie is daarom nog compleet voor wat betreft de aspecten die onderzocht zijn. Genoemde Effectenanalyse is gebaseerd op vogelgegevens uit de periode vanaf 1984 tot 2001. Het gaat dus om langjarige reeksen van gegevens en dat betekent dat het er op zich niet direct aanleiding is om fundamenteel andere conclusies te verwachten wanneer de gegevens uit de periode na 2001 hierbij betrokken worden. Omdat een Passende Beoordeling dient te worden gebaseerd op actuele gegevens is er voor gekozen om recentere gegevens te analyseren. Dit is gedaan met gegevens uit de periode 2002 - 2008 van 2 telgebieden, namelijk de Emmapolder en het direct aansluitende buitendijkse telgebied. Daarnaast zijn gegevens van de telpost Eemshaven (zie ook Koolstra, 2006, pagina 36) van 2007 en 2008 bekeken. De belangrijke vraag hierbij was of de recentere gegevens substantiële wijzigingen ten opzichte van de dataset van de Effectenstudie (Koolstra, 2006) laten zien. Als dat het geval zou zijn, dan diende een nadere toets van ten opzichte van instandhoudingsdoelstellingen te worden uitgevoerd. De analyse heeft zich daarbij beperkt tot de doelsoorten van het Natura 2000 gebied Waddenzee.

Hieronder worden de conclusies uit de Passende beoordeling (samengevat) weergegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen broedvogels, pleisterende vogels en trekvogels.

Verstoring van broedvogels

In het gebied rond de Eemshaven broeden verschillende vogels, zoals de bruine kiekendief, de velduil, de kluut en de tureluur. Uit onderzoek blijkt dat broedvogels in het algemeen niet verstoord worden door de aanwezigheid van een windturbinepark. De oprichting van het nieuwe windturbinepark en de bouw van de aangevraagde 3 windturbines zouden broedvogels kunnen verstoren door de grotere drukte in het gebied. Om dit potentiële effect te voorkomen, zal een zone van 50 meter rond de locatie ongeschikt gemaakt worden als broedplaats door linten van zilverfolie te plaatsen. In de Passende Beoordeling bij de aanvraag wordt daarbij geconcludeerd dat er weinig doelsoorten broeden in de Emmapolder. Alleen de Kluut broedt er met enkele tientallen paren. Het aantal aangetroffen broedparen bedraagt 0,6 tot 0,9% van het instandhoudingsdoel van deze soort. Het belang van de Emmapolder als broedgebied voor de Kluut is marginaal. Volgens de Effectenstudie zijn Kluten niet erg verstoringsgevoelig voor windturbines. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de drie extra windturbines in de Emmapolder geen significante effecten zullen hebben op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor broedvogels van het Natura 2000 gebied Waddenzee.

Conclusie: Met inachtneming van de maatregel tot het ongeschikt maken van de bouwlocatie zal er geen sprake zijn van een significante negatieve effecten van de voorgenomen activiteit in termen van verstoring van broedvogels.

Verstoring van pleisterende vogels

Uit de bij de aanvraag gevoegde Passende beoordeling blijkt dat, ondanks de toenemende potentieel verstorende activiteiten en objecten in de Emmapolder en de Eemshaven, deze activiteiten er tot dusver niet toe leiden dat het gebied door vogels zodanig vermeden wordt dat de aantalsveranderingen afwijken van de landelijke trend. De belangrijkste functie van de Emmapolder voor veel van de doelsoorten die er worden waargenomen is rustgebied. De vogels rusten op de akkers en foerageren op het wad. Langs de (gehele) noordkust van Groningen zijn er vele alternatieve locaties voor vogels met vergelijkbare functie. De Emmapolder draagt in die zin wat bij aan de draagkracht van het gehele gebied, maar vervult een beperkte functie. Er zijn veel, grotere en betere alternatieven in de nabije omgeving. Tijdens de bouw zullen de activiteiten, de aanwezigheid van mensen en de kortdurende heivactiviteiten verstorende effecten hebben op de vogels. Deze verstoring is tijdelijk van aard. Gezien het feit dat er veel kwalitatief goede alternatieven voor vogels in de nabije omgeving aanwezig zijn zal de verstoring

er toe leiden dat vogels tijdelijk uitwijken naar de omgeving. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat voor de soorten waarvan de trend in de Emmapolder en omgeving kwalitatief vergelijkbaar is met de landelijke trend nog steeds (net als in de Effectenstudie (2006) geldt dat er t.a.v. verstoring van pleisterende vogels geen sprake zal zijn van significant negatieve effecten op de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000 gebied Waddenzee.

Er zijn ook soorten waarvoor bovenstaande niet van toepassing is, namelijk een aantal ganzensoorten: de Grauwe gans, de Brandgans en de Rotgans. Ondanks de stijgende landelijke trend bij deze soorten is er in de Emmapolder en het buitendijkse gebied sprake van lagere maximale aantallen in de periode van 2002 - 2008. De Emmapolder is een polder met intensief akkergebruik en zou daarom in principe geschikt kunnen zijn voor pleisterende vogels, maar in de praktijk blijkt dat het niet een kwalitatief goed gebied is voor ganzen en zwanen. Het is mogelijk dat de aanwezigheid van het windpark de ganzen deze polder doet vermijden. Tegelijkertijd is er in de Nederlandse Waddenzee een positieve trend van deze soorten. De aantallen in 2005/06 van deze plantenetende soorten waren hoger dan ooit. Hieruit blijkt dat de aantalsontwikkeling van deze soorten in het Natura 2000 gebied Waddenzee niet bepaald wordt door de geschiktheid van de Emmapolder als pleisterplaats. Hieruit kan worden afgeleid dat ook de aanwezigheid van het windpark in de Emmapolder de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor genoemde soorten niet in de weg staat.

Conclusie: Er zal geen sprake zijn van een significant negatief effect van de voorgenomen activiteit in termen van verstoring van pleisterende vogels in de Emmapolder.

Aanvaringen met pleisterende vogels

Er kan, met name 's nachts, sterfte optreden onder pleisterende vogels als gevolg van aanvaringen met de turbines. De trefkans is soortafhankelijk vanwege de verschillende vlieghoogtes van de verschillende soorten. In de effectenstudie voor de oprichting van het gehele windpark is reeds geconcludeerd dat de sterfte als gevolg van aanvaringen is gemiddeld 1.5% van de lokale populatie en varieert tussen de 0% (visdief) en de 6% (smient) van de lokale populatie pleisterende vogels. Afgezet tegen de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee' voor niet-broedvogels is de sterfte, betrokken op het hele waddengebied, ver onder de 1% voor alle soorten behalve de tureluur, die op exact 1% zit. Voor de tureluur geldt echter een instandhoudingsdoelstelling die zeer ver onder het daadwerkelijk in het gebied getelde aantal tureluurs zit (1200, in plaats van de 41717 die SOVON in 2000 in het gebied telde). De feitelijke sterfte van pleisterende tureluurs als gevolg van het nieuwe windpark is dus zeer veel lager dan 1%. Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat de instandhoudingsdoelstelling voor deze soort niet in gevaar gebracht wordt door het windpark. In de bij deze vergunningaanvraag gevoegde Passende beoordeling wordt geconcludeerd dat de aantalsontwikkelingen en de trekgegevens van vogels in de Emmapolder en omgeving geen aanleiding geven om te veronderstellen dat de analyses van de effecten op vogels, zoals gedaan in de eerdere effectenstudie, niet meer geldend zouden zijn. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat voor de soorten waarvan de trend in de Emmapolder en omgeving kwalitatief vergelijkbaar is met de landelijke trend nog steeds (net als in de Effectenstudie (2006)) geldt dat er geen sprake zal zijn van significant negatieve effecten op de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000 gebied Waddenzee.

Conclusie: Er zal geen sprake zijn van een significant negatief effect van de voorgenomen activiteit in termen van sterfte van pleisterende vogels door aanvaringen. In mijn besluit van 30 maart 2007 heb ik vergunning verleend (kenmerk DRZ/07/1274/MO/SM) onder het voorschrift dat de vergunninghouder monitoring uitvoert van door het windturbinepark veroorzaakte vogelslachtoffers. Dit voorschrift verbind ik ook aan onderhavige vergunning. Mocht uit de resultaten van de monitoring een negatiever beeld naar voren komen dan beschreven in de passende beoordeling, dan kunnen de voorwaarden van de vergunning aangepast worden of kan de vergunning in het uiterste geval ingetrokken worden.

Aanvaringen met trekvogels

Ook onder trekvogels, die het park in het voor- en najaar in groten getale passeren, kan sterfte optreden als gevolg van aanvaringen met de turbines. Dit probleem speelt vooral tijdens de dagtrek; de nachttrek vindt boven rotorhoogte plaats. De sterfte wordt in de passende beoordeling geschat op gemiddeld 0.20% tijdens de voorjaars- en 0.24% tijdens de najaarstrek. Het zal daarbij voornamelijk om zangvogels als de spreeuw gaan: niet-kwalificerende soorten. Dit

heeft te maken met de vlieghoogte van de verschillende vogelsoorten. De berekende aantallen slachtoffers van trekkende vogels zijn in de Effectenstudie (Koolstra, 2006) als niet significant beoordeeld. Het is niet zinvol om de aantallen slachtoffers door de drie extra windturbines in de Emmapolder afzonderlijk te berekenen. Het zal hooguit gaan om een fractie van de slachtoffers van het gehele windpark. En dus zullen deze aantallen slachtoffers evenmin significant zijn. Tijdens de voorjaarstrek treedt stuwing op bij de Eemshaven. Dit vergroot de kans op zogenaamde rampnachten, waarin als gevolg van slechte weersomstandigheden grote aantallen vogels ineens het slachtoffer worden van een aanvaring. Om de kans op het voorkomen van deze situatie te minimaliseren, is een voorwaarde verbonden aan deze vergunning die het stilzetten van de turbines onder bepaalde weersomstandigheden verplicht stelt.

Conclusie: Onder deze voorschrift zal er geen sprake zijn van een significant negatief effect van de voorgenomen activiteit in termen van sterfte van trekvogels door aanvaringen.

Barrièrewerking voor trekvogels

De 3 windturbines in de Emmapolder zullen geplaatst worden in de tweede rij gerekend vanaf de kust. Dat betekent dat er niet sprake is van een verlenging van een rijopstelling, maar van het aanvullen van een tweede rij tot de lengte van de eerste rij. Op basis hiervan kan aangenomen worden dat er geen sprake zal zijn van een toename van de barrièrewerking. Evenmin zullen de drie molens in de tweede rij gerekend vanaf de kust de verstoring erg doen toenemen. De nieuw te plaatsen windturbines zijn onderdeel van een windpark, waar al vele hoge turbines deel van uitmaken. Voor vogels voegen deze drie windmolens daar relatief weinig aan toe. De effectenstudie (Koolstra, 2006) is reeds uitgevoerd voor het gehele windpark omdat het niet mogelijk beschouwd werd om voor delen van het windpark afzonderlijke verstoringseffecten te beschrijven. Deze overweging is nog steeds geldend. Als gevolg van de plaatsing van het windpark in het oostelijke deel van de Eemshaven, die op de trekroute ligt, gaat er van het windpark een barrièrewerking uit. Dit houdt in dat vogels moeten omvliegen op hun trekroute en daardoor meer energie verbruiken dan in de huidige situatie. Dit probleem speelt, net zoals het hierboven genomen probleem van aanvaringen, vooral tijdens de dagtrek, omdat de nachttrek boven rotorhoogte plaatsvindt.

De vogels die door het gebied trekken, leggen in het algemeen vele duizenden kilometers af op hun trekroute. De barrièrewerking zal slechts een verlenging van 2 à 3 kilometers veroorzaken, een op de totale afstand te verwaarlozen afstand.

Conclusie: Er zal geen sprake zijn van een significant negatief effect van de voorgenomen activiteit in termen van barrièrewerking voor trekvogels.

Effecten op het natuurschoon van het beschermd gebied

In het aanwijzingbesluit van het staatsnatuurmonument 'Waddenzee-II' wordt als kenmerk van het gebied de landschappelijke schoonheid genoemd:

“Het weidse karakter, het vrije spel der elementen, de voortdurende wijziging van de grenzen van land en water en de grote vormenrijkdom bieden de mogelijkheid tot het opdoen van wisselende en boeiende ervaringen en zijn wezenlijke kenmerken van het gebied. Essentieel is dat de invloed van de menselijke activiteiten op het landschap in het niet zinkt bij het stempel dat de natuurlijke elementen op de Waddenzee drukken. Het landschap kenmerkt zich door zijn vrijwel ongeschonden en open karakter.”

Voorts bepaalt art. 15a lid 3 van de Nb-wet 1998 dat de instandhoudingsdoelstelling van een Natura 2000-gebied zijnde een voormalig natuurmonument mede betrekking heeft op “het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon” van het gebied.

Om het nadelige effect van de windturbines op het natuurschoon zoveel mogelijk te beperken, is door initiatiefnemers gekozen voor een lijnopstelling van in dezelfde richting draaiende windturbines. Deze zullen 's nachts geen verlichting gaan voeren en zullen dan ook geen lichthinder veroorzaken.

De aangevraagde opstelling en inrichting van het windpark is op basis van het MER gekozen uit 6 alternatieven omdat dit het MMA (meest milieuvriendelijke alternatief) zou zijn; de redenering daarachter is het feit dat met deze opstelling en inrichting de grootste CO₂-emissie vermeden wordt.

De 20 windmolens in de Emmapolder zullen opgesteld worden in 2 rijen van elk 10 windmolens, evenwijdig aan de kustlijn. De 3 windturbines waarop deze vergunning betrekking heeft staan in de tweede rij, gerekend vanaf de kust, aan de meest westelijke kant. In mijn besluit van 30 maart 2007 heb ik bepaald dat door de realisatie van het windturbinepark de zichtafstand zal toenemen van 29 kilometer (kleinere windturbines in de Emmapolder) tot ongeveer 47,5 kilometer (grotere windturbines in de Emmapolder). In een door Arcadis uitgevoerde 'aanvullende Passende beoordeling' is vervolgens compensatie voor het verlies aan natuurschoon is uitgewerkt. (voor deze 'cumulatieve effecten' verwijs ik naar mijn overwegingen verderop. In de studie van Arcadis zijn ook de drie windturbines waarop deze vergunning betrekking heeft meegewogen. De drie windturbines zullen dus niet apart nog tot extra verlies van areaal aan natuurschoon leiden. Omdat de drie windturbines geplaatst worden in de tweede rij gerekend vanaf de kust en niet resulteren in een verlenging van de rijopstelling is er evenmin sprake van extra aantasting van een gedeelte 'ongerepte dijk'. De drie windturbines hebben zelfstandig beschouwd geen significante effecten op natuurschoon.

Conclusie: De drie windturbines hebben zelfstandig beschouwd geen significante effecten op natuurschoon.

Effecten op de rust in het beschermde gebied

Verstoring van de rust in het gebied rond de Eemshaven

Door de plaatsing van grotere windmolens die meer geluid produceren schuift de geluidscontour van het windpark Eemshaven iets verder op in de richting van en binnen de Waddenzee. Concreet wordt 21 hectare van het beschermde gebied extra belast met meer dan 40 dB(A) nachtcontour buiten de reeds (in het kader van de Wet milieubeheer) vergunde contour. Dit komt neer op 0,008% van de totale oppervlakte van de Waddenzee.

Conclusie: Er zal geen sprake zijn van een significante verstoring van de rust in de Waddenzee als gevolg van de voorgenomen activiteit.

Cumulatieve effecten

Natuurschoon

De oprichting van 88 windturbines, waarvan de aangevraagde drie windturbines deel uitmaken, met een tiphoogte van maximaal 150 m, welke dienen ter vervanging van turbines met een tiphoogte van rond de 46,5 meter, zou een aantasting kunnen vormen van het natuurschoon van de Waddenzee, Kwelders van Noord Groningen en de Dollard. De oprichting van deze windturbines leidt tot een toename in de theoretische zichtafstand van het windpark van ongeveer 29 km tot ongeveer 47,5 km (volgens de berekeningsmethode uit het EC-LNV-rapport "Handreiking landschap en windturbines"). De nieuwe, hogere windturbines zullen onder heldere weersomstandigheden dus tot op 18,5 km verder te zien zijn dan de huidige turbines. De nieuwe windmolens zullen op basis van deze berekening zichtbaar zijn vanuit meer dan 12% van het oppervlak van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'.

Gelet op het bovenstaande ben ik van oordeel dat er ten aanzien van de zichtbaarheid van de drie voorgenomen windturbines tezamen met de 85 overige voorgenomen windturbines in de Eemshaven en Emmapolder sprake is van een significant effect op de instandhoudingsdoelstelling met betrekking tot natuurschoon. Daarbij merk ik op dat de plaatsing van de voorgenomen windturbines alleen in de Eemshaven niet zorgt voor een significante aantasting. De in de Eemshaven aanwezige Eemscentrale met zijn hoge schoorsteen, de moutfabriek en de aanwezige hoogspanningsmasten geven de Eemshaven, ook vanaf de Waddenzee gezien, reeds een sterk industrieel karakter. Een industrieel karakter dat nog versterkt zal worden met de verwachte komst van energiecentrales. Nieuw geplaatste windturbines in de Eemshaven zelf zullen dit industriële karakter misschien versterken, maar niet veranderen. In die zin staat de plaatsing van hoge windturbines in de Eemshaven "het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon" niet in de weg.

Voor de Emmapolder ligt dit anders. Deze polder, een gebied met een agrarisch karakter, laat op dit moment vanaf het wad een minder geschonden horizon zien, waarbij het industriële karakter, in tegenstelling tot de Eemshaven, ontbreekt. In mijn besluit van 30 maart 2007, kenmerk DRZ/07/1274/MO/SM heb ik geconstateerd dat de oprichting van het nieuwe windpark als geheel, waaronder ook de onderhavige drie windturbines vallen, een volkomen ander en veel ingrijpender beeld laat zien.

Conclusie: De oprichting en het gebruik van de totale 88 voorziene windturbines in en rond de Eemshaven zelf, inclusief de Emmapolder, zorgen cumulatief gezien voor een significante aantasting van het natuurschoon van de Waddenzee, Kwelders langs de noordkust van Groningen en de Dollard. De plaatsing van de windturbines in met name de Emmapolder heeft dan ook een significante negatieve invloed op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon in de Waddenzee en de Dollard. Hiervoor is echter compensatie uitgevoerd in de vorm van afbraak van 4 windturbines bij Lauwersoog.

Omvorming windpark Eemshaven

Het industriegebied Eemshaven is volop in ontwikkeling. Sinds 2004 vinden er voortdurend bouw activiteiten plaats. Vanaf midden 2007 is de omvang van de veranderingen in het terrein grootschalig en komen de bouwactiviteiten in een stroomversnelling. De omvorming van het windpark Eemshaven is in de winter van 2007/2008 aangevangen. Sindsdien zijn al tientallen grote windturbines opgericht. De verwachting is dat de totale inrichting van het industriegebied invloed zal hebben op de trekkende vogels, waarvoor de Eemshaven als aanlandings- en oriëntatiepunt tijdens de trek functioneerde.

Daarom is er in de bij de aanvraag gevoegde Passende beoordeling gekeken of uit de waarneming op de telpost Eemshaven afgeleid kan worden dat de recente ontwikkelingen in de Eemshaven waarneembare effecten hebben op de trek van doelsoorten van het Natura 2000 gebied Waddenzee. Daarvoor zijn de telgegevens van de periode januari - juni van 2007 en 2008 met elkaar vergeleken. Er is gekozen voor een vergelijking van deze laatste twee jaren omdat de veranderingen in de Eemshaven in het laatste jaar in een stroomversnelling geraken en vanaf midden 2007 tot een fundamentele verandering van het industriegebied heeft geleid.

Uit de vergelijking van de aantallen tussen de verschillende jaren zijn geen trends te herleiden.

Conclusie: De recente telgegevens van de trek geven vooralsnog geen aanleiding om te veronderstellen dat er plotselinge sterke veranderingen in de trek van vogels plaatsgevonden hebben die in verband gebracht zouden kunnen worden met de ontwikkelingen inzake de omvorming van het windpark tot dusverre. Op basis daarvan kan geconcludeerd worden dat er evenmin aanleiding is om te veronderstellen dat de berekende aantallen slachtoffers in de Effectenstudie (2006) niet meer geldend zouden zijn.

Mocht uit de resultaten van de monitoring een negatiever beeld naar voren komen dan beschreven in de passende beoordeling, dan kunnen de voorschriften van de vergunning aangepast worden of kan de vergunning in het uiterste geval ingetrokken worden.

Overige activiteiten industriegebied Eemshaven

Naast de uitbreiding en omvorming van het windpark in Eemshaven en Emmapolder zijn er allerlei andere activiteiten gaande in de Eemshaven. Hierdoor is de inrichting van de Eemshaven in relatief korte tijd sterk veranderd. In de Oostlob zijn er initiatieven van NUON en RWE voor de bouw van energiecentrales. Essent en ConocoPhillips zijn voornemens er een LNG terminal aan te leggen. Om de activiteiten in de Eemshaven te accommoderen is het noodzakelijk dat de haven wordt verdiept en uitgebreid. Ook de vaargeul zal op enkele plaatsen moeten worden verdiept. Voor de genoemde initiatieven zijn MER-trajecten doorlopen en zijn er passende beoordelingen opgesteld.

De bouw en exploitatie van de verschillende centrales (NUON, RWE) leidt tot significante cumulatieve effecten op habitattypen, vogels, vissen en zeehonden. Deze effecten worden deels gemitigeerd en gezamenlijk gecompenseerd in compensatieplannen. De compensatie is uitgesplitst in een marien deel en een terrestrisch deel. De compensatieplannen zijn inmiddels goedgekeurd.

De windturbines brengen een zekere geluidsverstoring en risico's voor aanvaringslachtoffers met zich mee. Naar verwachting is er alleen in de Eemshaven zelf en in een contour van enkele honderden meters rond de Eemshaven sprake van mogelijke geluidsverstoring. In dit gebied bevinden zich geen zeehondenligplaatsen en daarom treedt er geen verstoring van zeehonden op. Er zullen ook geen effecten op vissen optreden. Vogels in en rond de Eemshaven zouden wel verstoord kunnen worden door het geluid en aanwezigheid van de onnatuurlijke hoge objecten; ook dit is meegenomen in het compensatieplan voor de initiatieven in de Eemshaven.

Conclusie: Er zijn, in samenhang met overige activiteiten, geen cumulatieve gevolgen te verwachten met betrekking tot de relevante natuurlijke kenmerken van de 'Waddenzee'. Als uit de resultaten van de monitoring blijkt dat de aannames waarop deze inschatting gebaseerd zijn onjuist blijken en er bijvoorbeeld toch sprake is van een significant negatief effect in termen van sterfte van pleisterende- of trekvogels, dan kunnen de voorschriften van de vergunning aangepast worden of kan de vergunning in het uiterste geval ingetrokken worden.

Mitigatie

De aan dit initiatief verbonden effecten op natuurwaarden zijn omschreven in de Passende beoordeling welke bij de aanvraag is gevoegd. In deze passende beoordeling wordt gesteld dat uit effectenanalyse is gebleken dat er als gevolg van de drie windturbines in de Emmapolder geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de beschermde waarden van Natura 2000 gebied Waddenzee optreden en dat mitigatie van effecten daarom niet aan de orde is.

Echter in de Passende beoordeling wordt wel geconcludeerd dat voor wat betreft de bouw van de windturbines, en met name het heien, kan leiden tot verstoring van het trekgedrag van de fint en tot verstoring van de gewone zeehond, indien niet wordt voldaan aan bepaalde voorwaarden. Deze voorwaarden betreffen het niet heien gedurende kwetsbare perioden voor zowel fint als voor de gewone zeehond. Ik stem dan ook niet in met de conclusie in de Passende beoordeling. Ik kom tot de conclusie dat de volgende mitigerende maatregelen mogelijk en noodzakelijk zijn:

- Niet heien gedurende de trekperiode van de fint (april tot en met juni)
- Niet heien gedurende de de zoog- en verharingsperiode van de gewone zeehond (mei t/m augustus)
- Het ongeschikt maken van de bouwlocatie van de drie turbines teneinde te voorkomen dat hier vogels gaan broeden;
- Het stilzetten van de turbines onder bepaalde weersomstandigheden teneinde de kans op zogenaamde rampnachten, waarin als gevolg van slechte weersomstandigheden grote aantallen vogels ineens het slachtoffer worden van een aanvaring te voorkomen.

Ik verbind derhalve aan deze vergunning een aantal voorschriften teneinde zekerheid te hebben dat de mitigerende maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd. Daarnaast verbind ik aan deze vergunning monitoringsverplichting teneinde zekerheid te hebben dat de werkelijke gevolgen van het windpark als geheel, waaronder ook de onderhavige 3 windturbines behoren, overeenkomen met de effecten zoals zijn opgenomen in de Passende beoordeling.

ADC toets en compensatie

De plaatsing van de voorgenomen windturbines in de Emmapolder (waaronder de drie windturbines vallen waarop deze vergunning betrekking heeft), zal leiden tot significante effecten op de beschermde natuurwaarden. In een dergelijk geval kan de vergunning bij het ontbreken van alternatieve oplossingen om dwingende redenen van groot openbaar belang toch worden verleend onder voorwaarde dat de initiatiefnemer vooraf en tijdig compenserende maatregelen treft.

Alternatieven

In een eerdere vergunningprocedure (mijn besluit d.d. 30 maart 2007, kenmerk DRZ/07/1274/MO/SM) is een ADC-toets overlegd (Aanvulling passende beoordeling windturbines Emmapolder) welke geldt voor het gehele windturbinepark. Ten aanzien van de alternatieven wordt opgemerkt dat bij de inventarisatie hiervan het criterium van de 'redelijkheid van een alternatief' aan de orde is. Hiermee wordt bedoeld dat aan alternatieven de eis gesteld mag worden dat zij de initiatiefnemer op een redelijke wijze in staat stellen zijn doel te verwezenlijken. In genoemde ADC-toets is nagegaan of er mogelijkheden zijn om een dergelijk windenergieproject elders in Nederland binnen een tijdspanne van 3,5 jaar te realiseren, dit laatste vanwege de beleidsdoelstelling om binnen de huidige kabinetsperiode een verdubbeling van de capaciteit windenergie op het land te realiseren.

Rekening houdend met de windkaart van Nederland, waaruit blijkt dat de windkracht in de dieper in land gelegen gebieden lager is dan in de kustzone, ligt het voor de hand zo veel mogelijk nabij kust of IJsselmeer te zoeken naar alternatieve locaties. Een andere beperkende factor, volgens de aangeleverde ADC-toets, dat zeker bij windprojecten op het land, het bestuurlijk draagvlak een bijzonder lastig vraagstuk is. Zeker wanneer bij een plangebied veel mensen wonen, speelt het

'not in my backyard'-sentiment een belangrijke rol. Meer in algemene zin geldt dat de relatief makkelijke locaties in Nederland reeds ontwikkeld zijn en dat toekomstige en haalbare locaties voor windenergie schaars zijn.

Na een uitvoerige beschrijving van eventuele alternatieven wordt in de ADC-toets geconcludeerd dat er geen reële alternatieven bestaan voor dit initiatief. Oorzaken hiervan zijn het gebrek aan bestuurlijk draagvlak op locaties waar windturbines theoretisch mogelijk zouden zijn. Enkele alternatieven leveren veel minder aan opgesteld vermogen op, waardoor de doelstellingen voor windenergie in gedrang komen. Deze alternatieven zijn daarmee niet als volwaardig beoordeeld ten opzichte van dit initiatief. In Nederland zijn daarnaast al verschillende projecten opgestart voor het bouwen van windparken. Gezien het feit dat de doelstellingen ambitieus zijn (relatief veel vermogen in weinig tijd realiseren), zullen al deze opgestarte projecten doorgang moeten vinden om realisatie mogelijk te maken. Deze projecten zijn daarmee geen alternatieven, maar andere initiatieven.

Dwingende reden

Voor wat betreft dwingende reden van groot openbaar belang wordt in de hiervoor aangehaalde ADC-toets opgemerkt dat in de energievoorziening van Nederland grotendeels wordt voorzien met behulp van fossiele brandstoffen, waarvan de voorraden eindig zijn. Het verbranden van brandstoffen leidt bovendien tot ongewenste effecten op het milieu. Om deze problemen aan te pakken wordt op verschillende niveaus beleid gevoerd en zijn doelstellingen afgesproken. De Europese Commissie heeft haar visie op een Europees energiebeleid in maart 2006 uiteengezet in een groenboek. Hierin wordt als eerste geconstateerd dat Europa een nieuw energietijdperk is binnengetreden. Zoals blijkt uit het Regeerakkoord en het Beleidsprogramma 2007-2011 heeft het kabinet Balkenende IV zich als doel gesteld de komende kabinetsperiode grote stappen te nemen in de transitie naar één van de duurzaamste en efficiëntste energievoorzieningen in Europa in 2020. Deze doelstelling voor energietransitie moet worden bereikt door energiebesparing, alternatieve oplossingen en afvang en opslag van CO₂. Voor 2020 streeft het kabinet naar een verhoging van het aandeel duurzame energie tot 20 procent. In dit kader heeft de minister van VROM de wens geuit de capaciteit windenergie op land te verdubbelen van 1500 MW naar 3000 MW, zo mogelijk aan het eind van deze kabinetsperiode. Gelet op het bovenstaande concludeer ik dat er redenen van groot openbaar belang zijn op grond waarvan de vergunning kan worden verleend.

Samenvattend:

De eisen aan de alternatievenafweging en de dwingende redenen van groot openbaar belang hangen nauw samen. De dwingende redenen van groot openbaar belang worden men name gevormd door de kabinetsdoelstelling. In het Beleidsprogramma van juni 2007 van het Kabinet Balkenende IV, 2007-2011, geeft het kabinet aan dat het kiest voor verdere ontwikkeling van windenergie en een verdubbeling verkent van windenergie op land. In het werkprogramma Schoon en Zuinig is dit nader ingevuld. Om de doelen te halen heeft het kabinet zich tijdens de huidige kabinetsperiode gebonden aan 2000 MW extra (circa 2,6 Megaton CO₂-reductie) windenergie op land. Het kabinet legt dus een duidelijk accent op windenergie. Dit betekent dat andere vormen van duurzame energie in dit verband niet als alternatief kunnen worden aangemerkt. Arcadis heeft uitvoerig de eventuele alternatieven beschreven en gemotiveerd waarom er geen volwaardige en reële alternatieve locaties zijn. Dit heeft onder andere te maken met de doelstelling van het kabinet, die binnen een termijn van drie en een half jaar gerealiseerd dient te worden, en met een gebrek aan bestuurlijk draagvlak.

Compensatie

In het rapport van Arcadis uit 2007 (aanvullende Passende beoordeling Windturbines Emmapolder) waarin een compensatie voor het verlies aan natuurschoon is uitgewerkt staan ook de 3 onderhavige windturbines gepositioneerd. Hieruit volgt dat de voorgestelde compensatie, inhoudende dat de vier windturbines in Lauwersoog dienen te worden afgebroken alvorens in de Emmapolder windturbines mogen worden opgericht, betrekking heeft op de nadelige effecten van het totale windpark waaronder ook verstaan de plaatsing van de onderhavige 3 windturbines.

Monitoringsplan

In mijn besluit van 30 maart 2007 heb ik vergunning verleend (kenmerk DRZ/07/1274/MO/SM) onder voorwaarde dat de vergunninghouder monitoring uitvoert van door het windturbinepark veroorzaakte vogelslachtoffers. Deze voorwaarde verbind ik ook aan onderhavige vergunning. Ik

hecht er daarbij aan dat de wijze van monitoring voor het gehele windpark in de Emmapolder op gelijke wijze wordt uitgevoerd. Vergunninghouder dient dan ook monitoring uit te voeren conform de opzet van het monitoringsplan welke in mijn besluit van 30 maart 2007 wordt voorgeschreven. Binnen drie maanden na vergunningverlening dient vergunninghouder een eigen monitoringsplan te overleggen. Mocht uit de resultaten van de monitoring een negatiever beeld naar voren komen dan beschreven in de passende beoordeling, dan kunnen de voorwaarden van de vergunning aangepast worden of kan de vergunning in het uiterste geval ingetrokken worden.

Afwegingskader Derde nota PKB Waddenzee

Met het doorlopen van het afwegingskader zoals opgenomen in artikel 19f, lid 1, van de Nb-wet 1998 is in het onderhavige geval materieel aan de vereisten van het pkb-afwegingskader voldaan, nu het aspect rust hiervoor (onder "effecten op de gewone zeehond" en "effecten op de rust in het beschermde gebied") al is overwogen.

Afwegingskader Nota Ruimte

Aangezien het afwegingskader van de Nota Ruimte het afwegingskader van de Habitatrichtlijn volgt, is met het doorlopen van het afwegingskader zoals opgenomen in artikel 19f, lid 1, van de Nb-wet 1998 in het onderhavige geval materieel aan de vereisten van het afwegingskader het gewijzigde kabinetsstandpunt Nota Ruimte voldaan, nu de kenmerken rust en stilte (zie onder "effecten op de gewone zeehond" en "effecten op de rust in het beschermde gebied") hiervoor reeds apart zijn overwogen.

BESPREKING VAN INSPRAAK

Naar aanleiding van deze aanvraag zijn, op grond van artikel 44, lid 3, van de Nb-wet 1998, Gedeputeerde Staten van de provincies Groningen en Burgemeester en Wethouders van de gemeente Eemsmond in de gelegenheid gesteld over deze aanvraag hun zienswijze kenbaar te maken. Ingevolge artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht zijn RWS Waterdistrict Waddenzee, de Waddenvereniging, Vogelbescherming Nederland, Stichting WAD, Stichting Faunabescherming, Stichting het Groninger Landschap, Stichting Windhoek, Windpark Westereems B.V., Bakker Bierum, Vereniging van Opstallocatiehouders en Electrabel Nederland in de gelegenheid gesteld tot het indienen van een zienswijze betreffende de onderhavige aanvraag.

Binnen de gestelde reactietermijn heb ik alleen van de provincie Groningen een zienswijze ontvangen. De ontvangen zienswijzen worden hieronder verkort weergegeven. Daar waar opmerkingen en suggesties niet reeds hiervoor (impliciet) aan de orde zijn geweest dan wel binnen mijn inhoudelijke overwegingen reeds aan deze inspraak volledig tegemoet is gekomen, volgt een reactie van mijn zijde (cursief weergegeven).

Provincie Groningen:

De provincie geeft in haar schrijven aan geen bezwaar te hebben tegen het verlenen van de gevraagde vergunning voor de bouw van 3 windturbines in de Emmapolder. Wel wordt gesteld dat aan de vergunning dezelfde voorwaarden moeten worden verbonden die ook aan de vergunning Natuurbeschermingswet 1998 aan Windpark Westereems bv zijn verbonden, met name ten aanzien van het aspect monitoring.

Reactie: Ik heb aan deze vergunning dezelfde voorwaarden verbonden als aan de vergunning die ik op 30 maart 2007 verleende aan Essent/Windpark Westereems. Daarnaast heb ik aan deze vergunning voorschriften verbonden om het uitvoeren van heiwerkzaamheden gedurende kwetsbare perioden voor de habitatrichtlijnsoorten fint en gewone zeehond te beperken.

CONCLUSIE

Inzake de beoogde realisatie van de 3 windturbines in de Emmapolder (zelfstandig beschouwd) heb ik geconcludeerd dat er geen sprake zal zijn van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betrokken beschermde gebied.

De oprichting en het gebruik van de totale 88 voorziene windturbines in en rond de Eemshaven zelf, in het bijzonder in de Emmapolder, zorgen cumulatief gezien voor een significante aantasting

van het natuurschoon van de Waddenzee, Kwelders langs de noordkust van Groningen en de Dollard. De plaatsing van de windturbines in met name de Emmapolder heeft dan ook een significante negatieve invloed op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon in de Waddenzee en de Dollard. Na het doorlopen van de ADC beoordeling heb ik geconcludeerd dat vergunningverlening mogelijk is indien ter compensatie (voorafgaand aan de beoogde plaatsing van de turbines in de Emmapolder) de vier windturbines van het windpark Lauwersoog verwijderd worden. Deze turbines zijn inmiddels verwijderd. Derhalve ben ik van mening dat de gevraagde vergunning kan worden verleend voor de oprichting en het gebruik van drie windturbines in de Emmapolder.

Deze conclusie geldt nadrukkelijk onder de door mij specifiek hiertoe geformuleerde vergunningvoorschriften.